

Előfizetési díj:	
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hónapra	1 „
Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.	

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:	
Négyezer használt garmond sorára 0 kr.	
Helyegj minden hirdetés után 30 kr.	
Nagyobb és gyakori hirdetések külön kedvezményt is nyújthat a kiadóhivatal.	
Hirdetéseket fogadjuk:	
Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 92)	
„Hausenstein és Vogler (Neuer Markt 11.)	
Pestben: Lang Leopold (Erzsébet-tér 9 sz.)	
Nyilvántartási díjak:	
garmond sor után 20 kr. fizetendő.	

Szerkesztői szállítás:

Belső-farkasutca 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények címzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.

„KELET”

politikai és közgazdasági napilap második évfolyamára

kérjük az előfizetési pénzek mielőbbi beküldését, legcélszerűbben postai utalványlapokkal.

A lap szellemi része felől kezeskedik a szerkesztőség buzgalma és a munkatársak bőv sorozatának szakavatottsága.

A lap kiállítása körül alólított kiadó-hivatal minden kitelhetőt elkövet, hogy a t. előfizetők méltó igényei kielégítenek.

Az előfizetési árak a régiek:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy hónapra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

8 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálunk t. gyűjtőinknek.

Végül figyelmeztetjük t. előfizetőinket a különös kedvezményre, melyben, olcsó könyvek megszerzése által, a „Kelet” előfizetői részesülnek.

A „Kelet” kiadóhivatala.

Politika és közgazdaság.

III.

Gondolom Montecuculi tábornok mondta volt, hogy a háborúhoz három dolog kell, u. m. először: pénz, másodszor: pénz, és harmadszor: pénz!

S ha azt akarjuk, hogy a nemzetgazdasági téren elsőségért, tekintélyért, hatalomért küzdő országok sorában, s ha kell, azokkal szemben, a csatát megnyerjük, a mi gazdaságunk és iparunk számára is pénzt, pénzt és pénzt kell teremtenünk.

A

„KELET” TÁRCZÁJA.

Cyulai Pál emlékbeszéde

néhai b. Eötvös József fölött, a Kisfaludy-társaság idej közgyűlésén.

(Folytatás.)

E kettős hatás egész életén meglátszik. Buzgó magyarságában az európai eszmék kultusa vegyül, s mint írónak kevésbé tösgyökere nyelvét tágkörű eszméi pótolják. Nagyatyja a pohárnok, atyja a tárnokmester, az arisztokrácia és a kormány híres és tevékeny bajnokai voltak. A gyermek arisztokratikus és alkotmányellenes légkörben nőtt fel, de az irány e tulságát egy szintén nem kevésbé tulságos irány hatása orvosolta. Nevelője egy erős szenvedélyű demokrata volt, a kivégzett Martinovics halálra ítélt társa, kit a kufsteini börtönben kiállott szenvedése nem tört meg, csak elkeserített. E férfi mindennap megzavarta növendéke arisztokratikus álmait, s oly fogékonytágot ébresztett benne a demokrácia eszméi iránt, melyet semmi ki nem írhatott. Ez ellentétből fejlődött Eötvös demokráciai hajlama, melyet arisztokratikus formák mérsékeltek, vallásosság szentelt meg, s irigység s gyűlölet helyett emberszeretet s igazságérzet élesztettek. Atyja fényes pályára szánta, nagy urnak a főúri bürokrácia rangfokozatán, azonban az ifjú barátjai társaságában a fölszendült

Korán elhunyt nagy szellemű hazánkfia, Eötvös, pár évvel ezelőtt mondott egyik parlamenti beszédében igen szépen mondá, hogy ősünk megszerzék e hazát fegyverrel, mi meg kell, hogy tartsuk azt a cultura eszközeivel.

S valóban ez a cél és ez a program az, mely sajátos földrajzi és ethnographiai helyzetünk s missiónk nál fogva előnkbe van szabva.

De egy szegény ország, mely saját individualitását nem méltányolja egész teljességében, mely sajátos anyagi érdekeit nem tudja gyakorlatilag kielégíteni, örökké lehetetlen marad, s hasztalan várjuk tőle, hogy a legmodernebb intézmények hasznát kizsákmányolja; hasztalan várjuk, hogy emelkedjen, magának kimeríthetetlen segélyforrásokat teremtsen, s függetlenségét maradandólag biztosítsa.

Közel szomszédunkban van a példa, hogy egy termékeny ország a legszerencsésebb fekvéssel az Al-Dunánál, minden előnye s minden természeti kincsei mellett is saját hibájából szegény levén, az európai modern államok legszegényebb intézményeit mindaddig hasztalan importálta; szegény és tehetetlen maradt, a zilált viszonyok által szaggatva, csak részvétünket ébresztheti fel; mert gyakorlati nemzetgazdasági politika helyett egyéb foglalkozik.

Nekünk nemcsak az a szerencsénk, hogy nagyobb, népesebb és hatalmasabb ország vagyunk s áldott emlékü elődeink a legnehezebb időkben, vész és vihar közt is tudtak a közmívelődés magas érdekeiért áldozni, s hogy általában királyságunk a cultura sokkal magasabb fokán áll; hanem szerencsénk az, hogy a gondviselés nekünk még a Maga idejében egy Széchenyi adott, ki Magyarországot mindenekfelett a nemzetgazdasági politika terén, a gyakorlati téren, regenerálta, s oly ala-

magyar politikai és irodalmi élet mozgalmak között élt, s a hazafi és író koszorúiról álmódott, verseket és drámát írt s a júliusi forradalom győzelmét ünnepelte; kényszerből mégis engedett atyja kívánságának, rövid ideig szolgált a megyénél, udvari kancelláriánál, az eperjesi kerületi táblánál, de örömeitől töltötte idejét külföldi utazással. A magyar alkotmány e korhód intézményei nem tudták lelkesíteni, az újkor eszméi zibongtak lelkében, és szíve egy még alakatlan jövőért dobogott. Nem kereste a világ örömeit, barátjai társaságában művelte lelkét, midőn a fényes szülői ház viszonyai megrendültek s szakítva multjával, mintegy a nép közé szállott, hogy kizáróan mint író és publicista szolgálja hazáját. Eszményei után indult, s élete nem is egyéb, mint az ifjuság álmait megvalósítva az érett korban.

Első költői kísérletei kora ifjúságára esnek, melyeket nem sokára politikai fellépése követ, hogy költői és politikai munkássága mintegy párhuzamban versenyezzen egymással. Az ifjú lyrikus figyelmet ébreszt s „Bucsuja” ma is a legjobb magyar ódák közé tartozik; az ifjú reformer tiszteletben részesül, mint ki a „Vélemény a fogházjavítás ügyében” című munkájával egy egész kis irodalmat idéz elő. Eötvös az ellenzékhez csatlakozott, de már első fellépéskor nem a sérelmi téren küzd, hanem a reformokén. Széchenyi reformáramlata magával ragadott minden mélyebb kedélyt s magasabb szellemet.

S jellemző, hogy Eötvös első reformindítványában inkább az általános emberi érdeket vezeti, mint a tisztán nemzeti és a társa-

pot vetett a jövő számára, melyhez csak hűveknek kell lennünk, s oly irányt jelölt, melyet csak kitartással és áldozatkészséggel követnünk kell és missionkat betöltnék.

És én abban a meggyőződésben vagyok, hogy hűvelnek lennünk szép és nagy missiónkhoz, ha ez irányt nem követnők kiváló ragaszkodással; ha azt mintegy csak mellesleg méltányolnók; ha a val ábrándoznánk, hogy ebben az irányban már annyi vívmányt látunk biztosítva, miképp figyelmünket ezután talán kizárólag a közmi-elődési és honvédelmi eszközök biztosítására fordíthatjuk, szóval: ha kiválóan a culturállam legfőbb igyekeztetéseinek kielégítését vélnők a szükségességek sorában elérkezettnek.

A nemzetgazdasági irány, ez korunk predomináló iránya, s mi annyival inkább meg kell, hogy értsük azt, mert országunk eredeti és aligha valaha megváltoztatható, tulajdonképi jellege, egy a népélet, mint a társadalmi magasabb élet minden mozzanataiban folytonosan és élesen int arra, hogy ez irány az, melynek áldozatokat hozni, melyet a legmégében ápolni a legtermészetesebb és a leggyümölcsözőbb politika.

Jól vigyázzunk, nehogy kiejtsük kezünkől azon vezérfontalat, melyet nekünk Széchenyi adott kezünkbe; mert csak azt követve érhetjük el politikai ábrándjaink óhajtott megvalósulását, a magyar királyság nagyságának rendszeres felépítését; ellenben a politikai pártvitezek szenvedelmest folytatása, s külföldi chablonok után való mohó kapkodás által meddővé válik egész küzdelmünk, s oly drága időt veszünk el, melynek értékét alig számíthatjuk ki most.

Realiskolák, gazdasági intézetek, földhitel kell nekünk első sorban; a magyar

dalni bajok élénkebben érdeklik, mint a politikai bonyodalmak. Börtönök barbarizmusa fellitja érzelmeit, s mint a hallgató rendszer bajnoka lép föl javításuk érdekében; a mátyás zsidó nép szenvedései mélyen meghatják lelkét s a „zsidók emancipációja” című ragyogó esszéjében oly eszméket hirdet a magyar közönségnek, melynek igazságáról sokan meggyőződnek, de valószínűsítik ábrándnak tartják. És ime az ábránd huszonnyolc év múlva teljesül, az indítványozó mint miniszter maga hajta végre. S ha külföldi ügyekhez fordul, itt is hasonló szellem lelkesíti. A „Szegénység Irlandban” című értekezése szintén a szenvedők és elnyomottak kérdésével foglalkozik. Tudománya és ékesszólása rövid idő alatt megküszöböltetett állást vívtak ki számára s midőn az 1840-iki országgyűlés a börtönjavítást egyik főkérdésül tűzi ki, az országos bizottság tagjai, a haza elsőrendű tekintélyei között ott találjuk a fiatal Eötvöst is. Mindamelllett első koszoruját nem a politikai pályán, hanem a költőin nyerte. Az 1838–40 között megjelent Karthausi ünnepeltté tette nevét s a legkitünőbb magyar költők sorába emelte.

A könyvek rendkívüli hatása volt, melylyel addig csak a Vörösmarty „Zalán futása” versenyezhetett. Tulajdonképi a „Karthausi” kiegészítette és mérsékelte azt az irodalmi nagy változást, melyet a Vörösmarty föllépte jelöl. Vörösmarty battersbe tolt a német-görög klasszicizmust, melynek Kazinczy volt képviselője; fölszabadította költészetünket a német költészet járma alól s megnyitotta az európai összes irodalom behatásának; a képzelem szabad-

ipart és kereskedelmet kell fejlesztenünk a gazdasággal párhuzamosan; gazdaggá kell tennünk ez országot mindenekelőtt, s ez hozza meg az általános culturai emelkedést, nem pedig megfordítva.

A ki a dolgok corollariumát megfordítja, az ugy okoskodik, mint a ki előbb a ház tetejét építi meg, s csak azután az alapot és a falakat.

Emeljük fel a magyar királyság gazdaságát, iparát, kereskedelmét s emelkedni fog, eo ipso hatalmas lendületet nyer a közmívelődés.

Mindent egyszerre megalkotni pedig olyan mesterség, mely nem nekünk való. Még más fejlettebb és hatalmasabb országoknak se való.

Ha tehát már is egyidejűleg oly sokféle reformkérdés megoldásához fogunk, legalább azok közt legyen az is, a mely legfontosabb; legalább ne mellőzzük azt, mely mindegyik alapja.

Gondoskodjunk földhitelviszonyaink radikálisabb, áldozatkésőbb, nagyobb szerű javításáról. Ez az a tér, a melyen kell, hogy az ország mielőbb hathatós segélyt nyújtson — önmagának.

Halmágyi Sándor.

Román lapszemle.

A Telegrafu Romanu 9. számában, „több világosságot” cím alatt, egy vezércikk jelent meg, melyet rövid kivonatként kívánunk megismertetni.

A román nemzeti politikának, nagyon sok szerencsétlensége (fatalitai) van, melyek közreműködnek a nemzet lebomlására. Ezek legnagyobbika az, hogy nagyon kevesen vannak olyanok, kik nem akarják, hogy azt megismerjék a maga valódi világában.

Ha újabb elbőhöznek mindazt, mit a közlebbi időkben irtak, látszatnak abból, hogy mennyi sok mindent összelármáztak, a mely-

ságát hirdette tárgyban és formában; egyfelől régi és népköltészetünkre, másfelől az európai romanticizmus rokon ellemeire támaszkodva, oly költői iránynak adott lendületet, mely nemzetibb s tágabb körű volt minden addiginál. Azonban e költészet csak a mult, a nemzeti nagyság és erő képét tüntette föl, s ha a jelenhez fordult, leginkább a küzdő hazafiság aggodalmait és reményeit zengette.

Maga a regény is ez uton indult; költőink a történelmi regényt művelték előszeretettel s legfőképp csak a komikum kedvéért szállottak alá a jelenhez. Az emberiségi érdekek és eszmék, a társadalmi szenvedések, az újkor egyén tragikái küzdelmei nem találak szószó-lóra, a nemzeti lelkesülés, a hazafi eszmék és érzelmek e forrongásában. E mellett költészetünk ösztönszerűleg érzékelte a filozófiai szemlélődéstől, került a kedély érzelmek áramlatát, örömeitől tévedt szónoki páthoszbba, sőt a képzelem-ragyogó, de hideg játékába is. A Karthausi egyszerre az emberiségi érdekek és eszmék, a társadalmi küzdelmek és szenvedések közé ragadta a magyar olvasót, s egy sebzett szív fájdalommal, egy szemlélődő lélek kéte-lyeivel töltötte el. A világtájdalomnak adott hangot, de vigasz és megnyugvás kíséretében. E tisztán emberies irány mérséklő és nemesítőn olvadt a megüjult magyar költészet fejlődési folyamatába; e filozófiai szemlélődés és vallásos fölemelkedés a modern műveltség alapján áthatva a meleg kedély érzelmétől, megtermékenyítette az elméket és közelebb hozta az európai irodalomhoz.

A Karthausi formahibáit a gyakorlati szem könnyen észreveheti, de ki az, a kit meg-

nek pedig egyéb eredménye nem lett, mint hogy a valódi igazságot eltakarták.

Hosszas cikksorozatok, viták, polemikák s eredménytelen konferenciák eredménye lett, hogy a nemzeti főprogramot összezsavarták egy párt-programmal, s aztán a helyett, hogy a felvilágosításokhoz kezdtek volna, kezdték a pénzzel való megvesztegetés gyanúját hirdetni, s a mikor aztán azt kezdték, hogy mondják meg nyíltan: ki a megvesztegető, és ki a megvesztegetett, — elhallgattak s hallgatnak maig is.

El kell hagyni azon embereket, s utána kell látni, az igazi célnak, s ez az, hogy megvédessék a románok érdekeit, a haza többi lakosaitól, kik a románokat megakarják szorítani, s kik jelenben a mi passivista magatartásunk miatt egyedül határozhatnak hazánk sorsa felett a pesti országgyűlésen.

Hagyjuk el a fantáziákat, s lássunk a reánk nézve szükséges valóság után, mert mi csak így vagyunk képesek megerősödni s csakis így leszünk képesek a szerencsétlenség esetén vállvetve megvédeni a hazát, azon hazát, melynek bukása halálos lenne a mi létezésünkre is.

Ezért komoly figyelembe kell vennünk, hogy ha kilépünk a valódi politika útjára, hogy az ország politikai kisebbségének szélsőkódú ideáit, a magyarokét és szászokét redukálni kell a maga mértékére, ha pedig valami szerencsétlenség ebben megakadályoz. jegyezzük meg jól, hogy egy compact és számos tagból álló nemzet, mint a román, jogait csakis annyiban követelheti, a mennyire iparkodik arra, hogy azt megszerezhesse.

Ennélfogva egy ily komoly gondolat kell a románoknak, s akkor lesz a nemzet felett több világosság.

Zarándmegyéből tudósítják a „Federatione“-t, hogy a megyei bizottság megalakult, s 61 összesen 128 tagból, kik közül 64 virilis, 41 választott. A virilisekből 33 magyar, 31 román, a választottak mind románok. A verificatio febr. 12-én volt, s ha egyesek nem is verificáltak, azért helyükbe „megis“ románokat fognak választani, mert Zarándmegye képviselői okvetlenül román kell hogy legyen. Megtehették volna ezt a románok más megyékben is, hogyha azok a kik hivatta vannak, iparkodtak volna felvilágosítani a népet, hogy jogával éljen!

Az „apostoli főpásztor“ — írja a „Federatione“, — O szentsége s atyásága br. Siaguná Andrárs érsek és püspök kegyeskedett a Federatione 1. számát visszaküldeni, azon magas megjegyzéssel, hogy: „Wird nicht pränumerirt.“ Hallja, hogy több román lap is részesült ezen apostoli kegyességben, s reméli azonban, hogy a visszatartott pränumeratiót ő

ragadott e mű szelleme, melyben magasság és mélység, fájdalom és vigasz, kétely és hit, ég és föld oly fonségesen olvadnak össze? Nem találjuk meg benne az elbeszélő stílus könnyed és élénk folyamatosságát, de méltán kérhetni: mutathat-e föl költőibb nyelvet a magyar próza? Minden lapján az ódai hevület és elégi megmagasztalás kimeríthetetlen forrása árad el, s nem ok nélkül mondják, hogy a ki a bánatnak és vigasznak e könyvét versbe szedné, elrontaná, prozává tenné, mert oly kevés próza az. Eötvös követte geniuszát, kiöntötte ifjú lelke élményeit, csalódásait, szemlélete és tapasztalatai gazdag tárházát s megennyhült a vigaszban, melyet maga és embertársai számára keresett. Nem töprengett, regényt ír-e, vagy lyrai költeményt, elmélkedést, vagy emlékiratot, érezte, hogy költői művet alkot és lelke legbensőjét tárja föl olvasóinak. A melancholia árnya, a kétely szürkülete ködlik rajzán, de a hegyek csúcsán napsugár ég, s a góth egyház keresztjére veti fényét; örömek és remények temetőjén mindenütt enyészettel találkozol, de egyszersmind a halhatatlanság fuvalatát érzed; a hiu és önző szenvedélyek harca tárul föl előtted, mely bűnbe és boldogtalanságba sodor, — de folsugárzik a keresztény önmegtartóztatás főláldozó szeretete, mely kiemel, megment vagy legalább enyhít, vigasztal. Az európai társadalom tükré e könyv, mint a napé, egy harmatepp; bätterét az aristokratia és demokrácia küzdelme képezi a mindennapi élet bizonyalmait között. Amaz romjaiban, előítéletei és emlékeiben él, ez reményeiben és ábrándjainban még nem képes megszilárdulni, s mindkettőben hiányzik a hit ereje s a szeretet főláldozása. Az öreg gróffal, a régi aristokrácia képviselőjével, Dufey áll szemben, a komornyik fia, ki a demokrácia vállain jutott hatalomra, s épen oly önző, kapzsi és szívtelen, mint a kiknek helyét foglalta el. Armand a nép feltörő gyermeke, ki az egyenlőség századában semmire sem tud menni; Arthur nagyraagyó

szentsége a magyar és nemzetellenes újságokra fogja fordítani.

A „Federatione“-ban Hosszu József „Mit csinálunk“ cím alatt megjelent s általunk ösmertett cikksorozatára az ígért választ megkezdődött, ha bevégeződött ismertai fogjuk.

A „Gazeta Transilvaniei“-ben a tudományos műveltség Erdély és Magyarországban czim alatt a cikkiró, a kit ország részben levő általános és az egyes nemzetek külön-külön műveltsége s iskoláiról elmélkedik. Elősméri, hogy mind az elemi, mind a főiskolákra nézve, tekintetbe véve a számot — tulsulyban vannak a magyarok, de ez csak szám, mert a szellemi haladás azért náluk is úgy az elemi, mint a közép iskolák rossz szervezetetén megtörik.

Popu József a „Gazeta“-ban védi magát az ugyanott megjelent tudósítás ellen, mely szerint nem tett eleget arra, hogy a kolozsmegegyi gyalui választókerületben a románok nyert tulsulyt. Igaz, hogy ő a magyarok előtt kedvel egyén, de ha a magyarságból álló többség még őt sem vette be a candidatióba, mit csináljon akkor?

Országgyűlés.

Pest, febr. 15.

A képviselőház mai ülésén több lényegesen előzmény után Ciotta János Fiume város emlékiratát nyújtja be az osztr. és magyar Lloyd-társasággal kötött szerződés iránt. — A pénzügyi bizottsághoz utasítatik.

Bobori Károly két interpellatiót intéz az igazságügyi miniszterhez: Van-e tudomása arról, hogy a törvényszékek a törvényileg eltorított vérdíjt még mindig elismerik, s hajlandó-e véget vetni e törvényellenességnek: — továbbá, hogy van-e szándék a kir. tábla bírái közt létező fizetés- és rangkülönbséget megszüntetni?

Hoffmann Pál a kereskedelmi és belügyi miniszterekhez intézett interpellatiót az utóbbi időben fölbujlott ugynevezett kiházasító egyesületek ügyében, melyek állítólag a társulás egészséges elvén alakultak, valósággal azonban a legnagyobb szédülést űzik. Interpellációjában egy e társaságok alapszabályait s célját megvizsgáló szatértó bizottság kiküldését pendíti meg, s hangsúlyozza az új tagok főlvetéle tilalmának vagy pedig esetleg e társaságok egész eltörlésének szükségét. (Helyeslés.)

Gromon Dazsó a közlekedési miniszterhez intéz kérdést a Gombos és Bogójeva közt az alföldi pályát összekötő gőzvonatok célszerűtlensége ügyében, s a rosszul kivitt viz-

művész, ki föllengő idealismusában a dicsőségért küzd és csalódva érzéki gyönyörökbe süllyed; Gusztáv, a mű hőse, egészen kora kifejezője, a régi és új eszmék, a hit és kétely vegyülete, nemes szívé de gyöngye, lelkesülő de erélytelen, ki magára és másokra egyaránt szerencsétlenséget áraszt. S a két nőt, Juliát és Bettyt, az aristokratikus báj és polgári egyszerűség e virágait, ugyanegy sors derekba hervaszta el. Amazt egy a népből kiemelkedett csábító taszítja a csalódás és gyalázat örvényébe, emezt egy csalódás vérszajdáka. Azonban e kétségbeesés sötét rajzot mennyi fény enyhíti! Armand a munkában és családi életben keres vigaszt; Julia az anyai érzésben talál menedéket, Bettyt a szerelem álma ringatja halálba, s a haldokló Gusztáv a zárda magányában megtisztult szívvel hirdeti: „Életemnek emléke őrizze meg az önzéstől lelketekeket, bus napjaitok el fognak mulni, a világ fájdalomát kedveseitek ölélései, kedveseiteknek sértései a világ fogja kipótolni, csak az önzőnek nincs vigasztalása a földön.“

Ez a mű alapésméje, tanulsága; ez épen oly keresztény, mint filozóf megnyugvással vált meg Eötvös forrongó ifjúsága emlékeitől és szállott ki, mint férfiú a politikai küzdelmekre egy eszméért, melynek egész életét áldozta. Politikai pályáját a megyei, felső majd alsóbázi szónok, a zsurnaliszta és író számos küzdelmei és diadalai jelölik; a közelebbi harmincz év alatt alig merül föl kérdés, melynek fejtegetésében részt nem vesz, alig támad mozgalom, melynek harcászai vagy épen megindító között ott nem találjuk; de mindamelllett egy nagy eszme az, melyben összes munkássága, legszentebb aggodalmait, reményeit mintegy központban egyesülnek, és ez eszme: a magyar parlamenti kormány eszméje népképviselőlet alapján és egyszersmind összhangzásba hozatala, kibékítése az ausztriai kapcsolat viszonyaival.

Amaz az 1848 előtti években volt tükre-veéseinek főcélja, ennek az 1849 utániaiban.

munkálatok hiányai folytán veszélyeztetett bács-megyei helységek érdekében.

Lázár Ádám egy károlyvárosi hajdan jezsuiták birtokához tartozó épületnek a katonaság általi elfoglalása ügyében tesz kérdést a közökt. miniszterhez.

Szögyényi László a kérvényi bizottság jelentését nyújtja be Pestvárosának a telekkönyvre vonatkozó kérvénya iránt. A bizottság a telekkönyvre vonatkozó határozatoknak Pestvárosra nézve leendő megváltoztatását ajánlja mert itt azok szigorú keresztültelte nagy károkat okozna.

Deák Ferencz e vélemény folytán az összes pesti képviselők által aláírt határozati javaslatot nyújt be az iránt, hogy az igazságügyminiszter ez irányban még ez ülésszak alatt tjavaslatot nyújtson be, addig pedig a mostani telekkönyvi rend maradjon érvényben Pestvárosra nézve. (Helyeslés.)

E javaslat kinyomatik s tárgyalása a szombati napirendre tűzött ki.

Lónya miniszterelnök benyújtja az 1867-ki pénzügyi kezelésről szóló kimutatást, az 1868-ki, 1869-ki és 1870-ki zárszámadásokat, a legfelsőbb állami számszéknek e számadásokra vonatkozó jelentését, s az erre tett minisztertanács ellenészrevételeket.

A ház szombaton fog határozni a mód fölött, hogy az előterjesztések miként vizsgáltassanak meg.

G. R. Szapáry Géza a központi bizottság előadója benyújtja a bizottság jelentését a választási tjavaslat iránt. — A keddi napirendre tűzött ki tárgyalásra.

Bujanovics Sándor tanügyi bizottság előadója jelentést adott be a kolozsvári egyetem föllállítását illető tjavaslatról s Schwarcz Gy. külvéleményéről. — Oztályokhoz utasítatik.

Ezután szavazás történt az új országház építése s helyválasztás iránt határ zandó bizottság képviselőházi tagjaira. A szavazás eredménye holnap hirdettetik ki.

Fölolvastattott ezután a jegybankügyi bizottság jelentése.

Trefort Ágoston erre vonatkozólag következő indítványt nyújt be: Utasítatik a pénzügyminiszter, hogy 1-ór érintkezvén az osztr. pénzügyminiszterrel, azzal egyetértőleg készítsen tjavaslatot a valuta rendezésének módjáról és terjeszse, ezt a tvhozás elő. 2 szor. Gondoskodjék, hogy addig is, míg ez megtörténhetnék, a bankjegy-forgalom oly központi közeget nyerjen az országban, melynek igazgatósága annak idején tvhozásilag jóvábagyandó alapszabályai értelmében a m. kormány törvényszerű fölügyelete s ellenőrzése mellett függetlenül járjon el, és mely a m. korona országai valódi hitelűkségletének főlözésére megfelelő összegekkel rendelkezék. (Közhelyeslés.)

Mind a kettő ténynyé vált; az első Kossuth hajtotta végre, a másodikat Deák, de az eszme kezdeményezésének érdeme és szenvedései sok részben Eötvöst illetik.

Magyarország közléte a negyvenes években élénk mozgalmasságnak indult de inkább a lázas izgalom, mint a pezsgő egészség jelenségei között, s minden arra mutatott, hogy válság fölé közeledünk. A nemzeti életerő küzdött a viszonyok és eszmék kórányagával.

Az ellenzék a dicső mult emlékein s a derengő jövő reményein lelkesülve egyszerre vitta csatáit a sérelmek és reformok mezején.

Visszaszerezni Magyarország törvényes önállását, reformálni az ősi alkotmányt, kifejezni a haza szunnyadó szellemi és anyagi erejét, volt jelszava, melyet a nemzet is magáévá tón. A kormányt, melynek eddig a létező állapot föntartása volt minden gondja, szintén magával sodorta a mozgalom.

Némi engedményeket tett, némi fogékonyságot mutatott — ugyan — mindkét irányban, de részint a viszonyok kényszerűsége miatt, részint hajlamánál fogva, határozatlan, tétovázó volt s egy nem épen tiszta esz-közökkel összehalmazandó többségben kereste és remélte támaszát.

Azonban a legfőbb pontra nézve, magában az ellenzékben is az eszmék anarchiája uralkodott.

Ragaszkodás a középkori intézményekhez és ujkori eszmék kultusa, arisztokratia hajlamok és demokratia irányok, a hűbéri és modern alkotmány biztosítékai és szükségai, nemzeti előlételek és szabadelvű ábrándok sajátos vegyülete olvadt össze e nemzeti nagy mozgalomban a kormány az idegen befolyás és abszolutizmus képviselőjének tekintetvén, mindenki gyöngítésén törekedett, az országgyűlés a szükségekhez és vágyakhoz képest kevés eredményt mutatbatván föl, a megye felé fordult a rokon-szeny és jogköre kiegészítésében kerestetett az

Tárgyalás a holnapi napirendre tűzetik ki.

Ülés végén b. Podmaniczky Frigyes iurgeti az újság-kautio eltörlése végett beadott törvényjavaslatának napirendre tűzését, hogy az a ház kedvező határozata esetén az osztályokhoz utasíthatassék mielőbb tárgyalás végett. — A többség azonban az osztályok jelenlegi tulerheltesése folytán a napirendre tűzést elhalasztotta.

KÜLFÖLD

Kolozsvártt, febr. 17.

(S.) A bonapartismusra vonatkozólag újabb adatokat közöl a „Franz Corr.“ és pedig a mint állítja, bizos kutforrásból. E szerint jan 19 én (jelentőségteljes nap!) Chiselbursthen Eugenie császárné rendeletéből orvosi tanácskozás volt, mely az ex-császár szembajával és még azon kívül valamivel foglalkozott. Az orvosok nagyon komolynak nyilvánították a bajt és véleményük oda ment ki, hogy a császár hosszadalmas, elkerülhetlen belső felbomlásnak néz elébe. Ez orvosi vélemény folytán a F. C. szerint a császár restauratiójának eszmeje is elvetetett már és a kiskoru IV. Napoleon javára a regenség kérdése vétetett föl a családi program-ba. Mindezek következtében a tulajdonképi bizalmi térfi Chiselhurstben nem Rouber többé, kit egyidő óta tapintatlansággal vádolnak, hanem Clément Duvernois.

Eddig nevezett lap. Furca, hogy ez a betegség híre épen most merül fel olyan határozott alakban, mikor a bonapartista igazságok is a legnagyobb mérvet öltöttek. Vagy egyik, vagy másik fogás lesz, annyi bizonyos; de hogy melyik: nehéz volna megmondani.

A francia nemzetgyűlés kebelében. — mint a „L'Independance belge“ nek — írják Párisból, — megújultak a kísérletek, hogy a jelen nyomorúságos állapottól megmeneküljön az ország és a kormány consolidáltassék. E célból a baloldali clubb a napokban Thiershez küldte elnökét, hogy értekezék vele a politikai helyzet felett. Thiers kijelentette, hogy elfogadja készörömet a tervet, mely szerint a balközép és a jobb közép liberalis elemeiből a baloldali, ha lehet többséget alkot s aztán véglegesen megalkotják a köztársaságot.

A KELET magán-távirata.

Belatlatott Pasion, febr. 17. 11 ó. 45 p. d. e.

Pr-készelt: febr. 17. 12 ó. 10 p. d. u.

Tegnap a bank kérdés tárgyalását az országgyűlés megkezdé. Szoltak: Móricz Pál, Zsedényi és Ghyecz, utóbbi

alkotmány biztosítéka és a reformok gyorsítása.

A megye mint államrendszer ünnepeltetett s „vis inertiae“ jével nemcsak a törvénytelenséget, hanem a jó közigazgatást is akadályozta, szabályalkotási jogait az országgyűlés jogai bitorlásáig fejlesztette, a követi utasításoknál fogva függésben tartotta a törvényhozást s lehetlenné tette a parlamenti élet fejlődhetését. Ide járultak még a korteskedés visszaélései, melyek a vesztegetést és erőszakot győzelmes pártfegyverré emelték, s egy egész insurrekcionális tábornak alakítottak, nem annyira a nemzeti, mint a nemesi jogok védelmére.

Mindjárt ez évtized elején egy kis töredék, néhány fiatal férfiú szakadt ki az ellenzék-ből, kik szintén az ország önállásáért és reformokért lelkesültek, de egyszersmind tisztázni kívánták az eszméket, s vezérelvet kerestek, melynek igényeihez idomuljanak az átalakulás kérdései:

A parlamenti központosítást és felelősséget irták zászlajukra, közlönyök a „Pesti Hir-lap“ volt, melyet előbb Szalay, majd Csengeri szerkesztett.

Sokáig népszerűtlenekek voltak, de jellemők, tehetségek és tudományok ereje mind mélyebb hatást tett a gondolkozó és miveltebb elmékre.

E párt élén küzdött Eötvös az ellenzék gyansítása, sőt terrorizmusa között.

Négy évi hírlapi munkásságát egy könyvben, a „Reform“-ban egyesítette, mely legvilágosabban és legrendszeresebben fejttette ki e párt törekvést s melyben, mint a hajnal szürkületében, már föltétstettek az 1848-diki törvények körvonalai.

(Folyt. köv.)

Igen hosszadalmas tervet nyújtott be a valuta azonnali helyreállításáról. Ma beszél Kerkápolyi.

Suhaj, horvát belkormányzati elnök, ma állásától fölmentetett. Utóda, Vakanovics, király ő flge által már fogadtatott.

A Krakó melletti fegyházban a fegyenczek fellázadtak. A katonaság a rendet helyreállította.

Az indiai alkirály gyilkosa kötél általi halálra ítéltetett.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, febr. 17-én

Dr. Szabó József, országgyűlési képviselőnk, halálát jelenti a városháznakonk lengő gyász-löbög. A nagy, hírv orvos hosszabb idő óta szenvedett már tüdő-bajban, mit a pesti zajosabb s a képviselőség terhei által súlyosított élet csak fokozott. A hossz-szvas szenvedés után tegnap este következett be a vég enyhület. Áldás emléken a derék polgárnak!

— **Ö felsége** Bedekovichot, horvát-szlavon- és dalmatiai báni állásától saját kérelmére felmentette, s egyúttal hű és buzgó szolgálatai elismerésül az első osztályú vas-koroná-ndet díjmentesen adományozta neki.

— **Az esküdtsek** e hó 15-én tárgyalta gr. Andrássy Gyula külügyminiszter sajtópörét Popovics István a „Zastava” című újvidéki szerb lap szerkesztője ellen. A sajtópör tárgyat egy még a mult év közepén megjelent hírlapi cikk képezte, mely gr. Andrássy Gyulát s közvetve a magyar kormányt azzal vádolta, hogy a szerencsétlenül kimult Mihály szerb fejedelem halálát maga után vont összeesküvésbe be volt bonyolítva. Vádlott Kozma Sándor kir. fő-ügyész, vádlottat pedig, ki személyesen is megjelent, Friedmann Bernát ügyvéd képviselte, szerb tolmács Szokolovics József volt. A terem egészen megtelt a vádlott barátai, nemzeti-ségbelijeivel s a tárgyalás kevésel 1 óra után ért véget. Az esküdték Popovicsot, ki a kérdéses cikknek írója, 9 szóval 3 ellen vétkesnek találták, a törvényszék pedig másfél évi fogságra, 500 frt bírságra s a perkölségek viselésére ítélte.

— **Az erdélyi gazd.** egyeslet megújítja az eddig eredménytelenül maradt következő két pályázatot: I. Adassék terv 10—14 nyomtatott ivny népszerű munkában arról, miként lehetne hazánk Királybágon inneni részének, különösen a Mezőségnek említést alig érdemlő sorány legelőnél egyebet nem nyújtó, meredek kopárait szintugy a déli, mint az északi oldalakon befásítani. Nevezessenek meg az ezen helyek légköri s talaj viszonyainak legmegfelelőbb fafajákat; irassanak le azok élettani-lag, növénytanilag, s osztassanak a talaj különböző alkatrészeinek megfelelőleg. Adassék elő az ajánlott fafaják magva gyűjtésének, faiskolában nevelésük s állandó helyre kiültetésüknek, mindkét helyen ápolatásuknak legcélszerűbb, egyszerű módja; a teendők elintézése legalkalmasabb idejének mindannyiszor kijelölésével. Ismertessenek meg az erdő-ültetéshez kellő legcélszerűbb eszközök, rajzaik segélyével a pályadíj 50 arany. II. Micsoda viszony van Erdélyben gazda és eseléd közt; mik ezen viszony előnye és hátrányai; s miként lehetne — a Királybágon túli körülményeket is lehetőleg tekintetbe véve — erdélyi gazdaságainkban a jó eselédeteket szaporítani? Jutalma 20 arany. A pályaműveket szokott módon idegen kézzel leírva s jelölés levelekkel ellátva, az I. számúra 1872. decz. 31-dikéig; a II. számúra 1872. szeptember 30. Kolozsvárra, az erd. gazd. egyeslet titkárához kell beküldeni. A pályanyertes munka, sőt a többiek közül is az arra érdemeseknek ítélték, az „Erdélyi Gazda” hasábjain közreadtnak; egyébként szerzők tulajdonai maradván.

— **A vallás- és közoktatási minister** Tamási Béla és Müller Vilmos nagy-szebeni m. kir. törvényszéki ülnököket s dr. Farkas Lajos jogakadémiai h. jogtanárt, a nagy-szebeni bírói államvizsgálati bizottság tagjaivá nevezte ki.

— **A vallás- és közoktatási minister** dr. Farkas Lajos helyettes tanárt a nagy-szebeni jogakadémiánál, ugyanazon jogakadémiához rendkívüli tanárrá nevezte ki.

— **Rudolf trónörökös** egészségi állapota teljesen megnyugtató s pár nap múlva már a szobát is elhagyhatja.

— **Az osztrák cultusministerium** a népiskolák tanító jelöltjéi számára 1872-dik évre 55,500 frt állami ösztöndíjt engedélyezett.

— **Természeti tűnemény.** Kopenhágában e hó 5-dikén szép és egyszerű tüzgolyót

láttak éjszaka felé az ég ívén, a horizon felett mintegy 30 foknyi magasságban. A rendkívüli tünet irányba K. E. K.-tól Ny. D. Ny. felé hajtott s rendkívüli lassúsággal haladva égi pályáján 5—6 másodpercenként volt látható csak. Halvány piros színe kékes vörösbbe olvadva folyvást részatos irányt követett. Az utolsó másodpercekben két egyenlő golyóra oszlott, melyek jelentéktelen távlatban kísérték egymást égi utjokon.

— **A b.-hunyadi casinó,** évi közgyűlést márt. 3-án fogja saját helyiségében megtartani. B.-Hunyad febr. 14. 1872. Hory Béla jegyző.

— **Az erd. gazdasági egyesletnek** folyó 1872-ik év febr. hó 19-én d. e. 10 órakor, választmányi ülése lesz b. Huszár Sándor ur elnökelete alatt a titoknoki szálláson.

— **Üdvözljük a „Magyar Polgárt”** — ha denunciátiónak nem vessé — mint az erdélyi „Budapesti Közlöny.” Mai számának leaderjét a törvényszéki végrehajtók névsora képezi s így aligha rossz helyen alkalmaztuk fentebbi üdvözlőnköt.

— **Csiszár Samu,** főkapitány, a Kolozsvári Közlöny 38-dik számában hosszabb cikkekben kívánja igazolni hivatalos eljárását a szesz-áruslási jog bérlelőjével és a rozslos árulással szemben.

(S.) **Gabrielle K. a.** tegnap este tartotta első szövéjét a Biasini-szálloda nagy termében. Mlle Gabrielle egyike a párisi „café chantant”-ok azon alakainak, kik a pajzánsgot kellemmel, a lascivitásig menő coquetteriet a könnyed elegancia bizonyos nemével tudják összekötni „chansonnet”-jeikben, miáltal jelleget olyannyira elűntek a német Volks Sängerektől. A pár nap alatt, melyeket Kolozsvárra szándékozik tölteni, nagy látogatottságot fog tapasztalni a férfi közönség részéről — kétes ó tékü dicsekedéssel legyen mondva.

— **Ceresa Lajos,** színházunk volt tenoristája, a „Reform” szerint, a pesti részvény színházban fog közelebb szerepelni.

— **A kiházasítási egyeslet** ugyan-csak beszélgetnek magukról. Hoffmann Pál az országgyűlésen interpellálja ez ügyben a ministert; a lapok „szédülégek” nevűek ez üzletmet; a P. N. védi a kormányt, hogy nem hibázott az engedélyezéssel, mert a felek 500 frtnyi biztosítás után 600 frtot fizetnek be a megörösített alapszabályok szerint s ha akad így vállalkozó: az az ő dolga; a Hon-hirdetési rovatában több nyilvános köszönet olvasható biztosított felek részéről; a miskolci egyik új társulatot pedig több száz biztosított megostromolta s a hivatalnokokat csak a rendőrség közbelépése menthette meg a nagyobb veszélytől. — Lapunk minapi provocatija következtében mai számunkban cikksorozatot kezdünk meg K. L. t. állásból, főtartván magunknak a jogot, hogy esetleg saját nézetünket is elmondjuk ez ügyben.

— **Wohlfart József** magyar királyi belügyminiszteriumi számtanácsoshoz a gőnczi izraelita kiházasító egyeslet ügyében egy névtelen levéllel kétszáz (200) forint kildetvére be, ezen, a nevezett számtanácsos által a belügyminiszter rendelkezése alá bocsátott, összeg a hazai vízkárosultak segélyezésére fordítottat.

— **A végső ítélet** már jövő aug. 12-én bekövetkezik, írja Plantamour genfi csillagász a „Swi-s Times”-ben. Az iszonyú catastrófnak tényezője földünk és egy üstökös csillag fogna lenni. Plantamour astronomus szerint ugyanis egy roppant, nagyságra minden eddig ismert más üstökös csillag, a legnagyobb plánetai sebességgel rohan a föld pályája felé, s azt, mint a nevezett csillagász kiszámítja, épen ott és akkor fogja érinteni, hol és midőn a föld is majdnem legnagyobb sebességével fog elrobbogni. — Az üstökös tehát nem szemközt, hanem oldalvást fog történni, t. i. akként, hogy az üstökös a közvetlenül előtte elillani akaró földet, az eclipsisre függőleges vonal irányában kívülről fogja megrohanni, minek, habár az összeütközés — mivel nem szemközt fog történni — csak félreúj lesz, mégis az lehet a következménye, hogy ezen megrohanás vagy iszonyuan megviseli a földet, vagy, mi még rosszabb és hihetlenebb, ki fogja verni földünket a napkörüli utjából. Ezen szomorú alternatíva mellett azonban Plantamour fenhagyja a kétségbeesés számára a reményt, miszerint könnyen megtörténhetik, hogy a föld pályáján a k irányában rohanó valamelyik másik bolygó vonzereje elhárítja földünkről a veszélyt mely esetben ama másik bolygót fenyegetné egy világúri choissé-croissé, s mi csak távol szemlélői lennénk az égi sferaikban végbemenő nagy vasuti összeütközésnek.

KÖZGAZDASÁG

A „Kiházasítási egyeslet” című cikkre.

I.

A Kelet 32. és 33. számában a szerkesztőség az Ellenőr egy cikkét, azon bevezetéssel tette közzé, miszerint általa „provokálni kívánja az illetők felvilágosító választát, hogy ez által vagy a közönségnek igazság szolgáltatassék,

vagy az egyeslet érdeke biztosítottassék.” Mig e kihívással azonban a kérdéses egyeslet maga részéről intézkednék, mint a ki e tárgy elméleti és gyakorlati tanulmányozásával foglalkozám, részemről is hozzá szölok.

Való, hogy a kiházasítási biztosítás azon mivelete, mely az utolsó években Miskolczról indított meg, a biztosítási világban, hogy ugy szöljünk forradalmat idézett elő. Peru helyébe Kalifornia lépett. Az életbiztosítás régi korból datalt ezüst valutáját, arany valutára készüldnek átválttatni. Mivel ez új arany földet a szerencse keresők mintegy megrohan-ták, a régi életbiztosítók gyökereikben látják magukat megámadtatva; izgatottságukat a hírlapok terére viszik; a nagy közönség két-felé oszlova, részint öözlök a biztosítás felé, a más része szédelgést lát benne: nem lesz tehát felesleges e tárgyat, ugy a nagy közönség, valamint az elmélettel nem sokat törődő egyesletok érdekében, az ügyet a biztosítástani világításba helyezni.

Mindenek előtt vegyük: alapezsméjét.

A kiházasítási biztosítás nevét az életbiztosítás eddig is ismerte. A régi életbiztosítók kiházasítási ezimen szintén biztatták, nem annyiban életbiztosítási, mint takarékpénztári mivelet alapján. Kiházasítási biztosítást segélyző egyesletok többfelé még Dezsén is. Szamosújváron is láttunk, de mindenek azon hátránya volt, hogy törzs töke teremése által az egyeslet összetartásáról, illetőleg végső nap-jairól nem gondoskodtak. A Hollandiában nagyon üzött kiházasítási biztosító nem egyh mint tontina, melynél a túlélést a utlétségben maradás helyettesíti. E szerint a miskolci kiházasítási biztosítási formát nem csak új formának, de új biztosítási eszmének kell elismernünk. Az tehát a kérdés: eleire való-e ezen eszme be lehet-e a biztosítás körébe foglalni vagy sem?

Nem kívánok a biztosítás elméletének definíciója elmezésébe becsátkozni; ugyan e lapok hasábjain volt már alkalmunk előadni a különböző definíciókat, s jelezni, hogy e sorok írója a francia biztosítási írók azon definíciójának követője, kik azt állítják fel: hogy „a biztosítás a véletlen eliminatioja.”

Ha a biztosítás régi tárgyait, a tűz, a jég, halál, marhavész, tűzör üveg rombolás s több tárgyait vesszük, a „véletlen” mindenütt ott van, az eseteket mindenütt a véletlen idézi elő: az már a kérdés: meg van-e a „véletlen” játéka a házasságnál? Ha a régi magyar közmondásnak igazat adunk, miszerint a házasság és hadverés isten dolga, „ha a házasságot eredeti tiszta forrására, az egy perczben és akarunk nélkül is előtör szerelemre visszük vissza: a véletlen játékát itt is látnunk kell, s fel kell ismernünk, hogy a házasság által okozott családi vagyonvesztés pot-lásának előre biztosítása, nem csak a régi életbiztosítóknál helyet foglalhatott: de most, a midőn azon helyes irányt vette a biztosítás ügy fejlődése, hogy minden biztosítási tárgyat önálló külön egyeslet által kíván miveltetni, a kiházasítási biztosítás külön fennállhatása az elmélettel nem ellenkezhetik.

Az alapezsmé egészségességét tagadnunk nem lehet. De bá kell vallanunk, hogy mivel az eszme új, a statistica a tarifák felállításában keveset segít; s miután maga a régi életbiztosítás is csak hosszas adatgyűjtés után nyert matematikai alapot, hogy a kiházasítási biztosítás mint Minerva a Jupiter fejéből, ugy álljon elő, kívánni sem lehet.

Hogy a nagy közönségnek mindezek daczára is tiszta basist kívánni-joga van, elismerjük. S mivel az egyesletok kölcsönösségi és részvényes alapon mint gomba teremnek, s ez egyesletok egyérmástől nagyban eltérnek, hogy e valami nagy bizalmat elő nem idézhet, az való. Azonban nem szabad egyeslet felednünk, azt, hogy ezen eszme elméletében, valami meteorszerű szokatlan van, az tudniillik, hogy a kár fizetési esetet nem csapás idézi elő, az ugynevezett kárpotlás nem megemmisült vagyont helyettesít, s mi legkülönösebb, a kárterítési eset előidézésére az emberi akarat nem ugy foly be, mint a gyujto-gatásnál a mi bün, hanem befoly teljes joggal, s a bün körülötte legfeljebb könnyelműség. Egy ily biztositási tárgynak egyszerre solid basist adni lehetetlen, kívánni képtelenség. De hogy főleg kölcsönösségi alapon, mely alap az alapszabályok folytonos javítását lehetővé teszi, solid basist adni lehetséges, az teljes meggyőződésünk.

Hogy mily irányban, arról a jövő szám-ban.

Közváry László.

— **A buza megdülésének oka** Trenet, jeles francia gazda véleménye szerint, nem annyira a föld vegyületétől, mint inkább annak szerfeletti porhanyósságától függ; s noha a meszeztést, mint a megdülés elleni óvszert nem veti meg, elvégre mégis a szántóföldnek cél-szerű megmunkálásában keresi a legfogyanatos, s egyszersmind legkönnyebben alkalmazható módot. Midőn a szép buza zivataros eső követ-keztében köröskörül az egész vidéken megdült,

Trenet szintén szép buzaöldjei menten marad-tak a bajtól, csudálkozó szomszédjai előtt a legközelebb megdült buzából, aztán a maga földjéről kihuzott egy szálat: amannak vékony leginkább vizirányosan futó gyökerei voltak, emezéi pedig csaknem mind függőlegesen (egyenesen) nyultak le a földbe, s egy bokrot képeztek. A gyökérképződés e külöbsége egye-dül a szántás külöbségétől származott. Ugar-gazdaság mellett ugyanis mint Franciaország-ban még sok helyen üzik, a buza alá három-szor szántanak. Minthogy pedig az első szántás mindig legnehezebb, ennél fogva ezt szinte csak oly csekélyen végzik, mint a többi. Ebből az következik, — hogy mivel a legelső szántás csekélyen fel-szántott termő réteg, alul szintoly porhanyós, mint felül — a nyári esőzések be-álltával (juniusban) a termőréteg, a meunyre az eke lehatott, egészen felázik, s a már levéllel és kalász-szal terhelt buzaszál, a legel-ső hevesebb szél által, a víztől felízott s meg-lazult földben egész gyökéréig megmozgathatik és megdől. Ellenben ha az első szántás mélyeb-ben eszközölvetik a másik kettőnél, akkor a gyökerek könnyen lenyulhatnak az első réteg-be, s midőn a zivataros idők elkövetkeznék, az első szántás fel-szántott föld már le-ülpedett, s ha a felső termőréteg felázik s meg-lazul is, a buza mégis egyenesen állva marad, mert gyökerei az első réteg mélyebben fel-szántott s most már megkeményedett alsó földrétegben ágazván szét, erős alappal bír.

Távíratí tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Febr. 16 án 5°/. Metalliques 100 fr 62.60
Kamat — . 5°/. Nemzeti kölcsön 100 frt.
71 15° 860 Kécsán 107 —. Bankár-arany
746 ut-lintázati részvények 348 frt 353. —
London 11 ft st 113 35. (2) kr Edinb 111.75
Cs. kir. arany 5 42⁵/₁₀ Napoleonor 90 2 —
Urbéri kötvények: Magyarország 80. —
Temesi 77 75. Erdélyi 75 50. Horváthországi
82 50

Felelős szerkesztő **Szász Béla.**

Nyiltér*)

K . . . S . . . urnak Pesten.

Ezennel felszolitom önt, hogy 14 nap alatt velem ügyét tisztázza, ellenesetben nevét egészen kiirva fogok önnel igazítani.
Kolozsvárt, 1872. febr. 17-én.

Burekhardt Ágoston.

Ertesítés.

Van szerencsém a t. cz. közönségnek tudomására hozni, hogy a napokban friss Erfurti vetemény és virág-magvaim megérkeznek, mikor is új árjegyzésem kibocsátatik.

Karvázy Gyula.

Idegenek névjegyzéke

*Biasini szállodájában Kolozsvárt, feb. 14-én

Láng Dániel, kereskedő, Pestről. Hutter János, Fehérvárról. Hámer János, Felvinczről. Szöllősi József, Deézsről. Salamon Károly, Pestről. Graetz György, ügyvéd, B. Hunyad-ról. Nyegruetz Jakab, Szamosújvárról. Makray Domokos, birtokos, Deézsről. Bányai Miklós, kereskedő, Brassóbol. Klaster László, Deézsről. Sajka Péter, Deézsről. Palkó Dénes, Pestről. Szathmári Mihály, ügyvéd, Váshárllyról. Kaszó Dénes, Pestről. Pálfi Dénes, birtokos, Fehérvárról. Lechmann Károly, kereskedő, Sz-Ujvárról. Nesztor, főhadnagy, Fehérvárról. Gróf Petky, birtokos, Pestről. Aitai Gáborné, birtokos, Deézsről. Groszmann József, kereske-dő, Pestről. Volkanberg Simon, ügyvéd, Sz-Városról. Marosán György, hivatalnok, Pestről. Péterfi Ferencz, Deézsről. Bauer Kálmán, birtokos, Pestről. Farkas József, birtokos, Bi-harbol. Kalmár Mihály, hivatalnok, Deézsről.

Biasini gyorskocsi menetrendje

1872. január 1-től:

Kolozsvárról Szamosújvár Deésre, mindennap reggeli 8 órakor. Deésről Szamosújvár Kolozsvárra, minden nap délutáni 1 órakor. 1 személy ára 30 font szabad podgyással Szamosújvárig 2 frt. 40 kr., Deésig 3 ft. 20 kr. — Kolozsvárról Torda és Fevincsre nupo ta kétszer reggeli 7 óra és délután 4 órakor egy személy ára Tordaig 2 frt. Felvinczig első és köz-elő Coupe 4 frt. hátulso coupe 3 frt 50 kr. 30 font sza-bad podgyással Felvinczről Torda és Kolozsvárramin-den nap kétszer reggeli 6 óra és délutáni 6 órakor; a Kolozsvár és Felvincz közötti naponta gyors kocsi me-netek mindg a vonatok indulására érkeznek oda, és megérkezésük után jönnek Kolozsvárra.

* E rovat alatt közöltékért csupán a sajtóható-ság irányában vállal felelősséget a szerk.

Haasenstein & Vogler,

die älteste & bedeutendste
ANNONCEN-EXPEDITION

in Deutschland, Oesterreich und der Schweiz,

besorgen Annoncen in

alle Zeitungen der ganzen Erde

ohne Berechnung von Provision und Porto zu den billigsten Originalpreisen und haben ihre Etablissements in

WIEN, Neuer Markt II, PRAG, Graben 27, PEST, Herrengasse 13,

sowie in

Basel.	Metz.	Köln.	Frankfurt a. M.
Breslau.	Neuchâtel.	Lübeck.	Halle a. S.
Dresden.	Berlin.	Magdeburg.	Lausanne.
St. Gallen.	Chemnitz.	Nürnberg.	Luzern.
Hamburg.	Erfurt.	Bern.	München.
Leipzig.	Genf.	Char.	Stuttgart.

Zürich.

Figyelemre méltó.

Orvosi tekintélyek elismervényei és száz meg száz bizonyítvány magánosoktól tanúsítják a
görcs elleni óv-balsam

jeles hatást emésztéshány-, gyomorgyengeség-, gyomörgörccs-, puffadás-, hányásinger-, gyomorsiklás- és cholérine bajokban.

E balsam ezen felül legbiztosabb szer **VALTÓLAZBAN.**

Egy önmeges. pecsételt és 3 nyelven használati utasítással ellátott eredeti üveg ára 1 ft 50. Tel üveg 80 kr.

Dr. Miller mohnövény-nedve.

Meglehető hatásos hurr-, gégelob-, légcsőgyulladás-, nyálkásság-, idült köhögés-, régi-, rek-dtség-, heveny- és idült tüdőhurut-, vérhányás és mellszorulásban. Ezen mohnövény-nedv eredeti téglékben van, Nro. I. meglett emberek, és Nro. II. 4-5 éves gyermekek számára.

Egy eredeti üvegtégely ára használati utasítással együtt 50 kr.

Beküldetett.

Legyen szives egy tucet téglét mohnövény-nedvvel utánvét. mellé küldeni.

Eger, június 20-án 1871

BYDESKÚTY AMALIA,

az angol ki-asz nyok zárdaja főnökeje,

Szerműhely és fő-szé-küldő-i raktár Szentlélek-utca 105 szám Brass-ban.

Kolozsvárti valódi minőségben egyedül kapható:

Binder K. gyógyszerártaiban, valamint Beszerzés: **Kelp F.** és társai; Százvárosban: **Specht I.** gyógyszerártaiban; Csik-Szeredán: **Winkler F.** és társai; Décsen: **Szathmári K.** és társai; Fegyházasban: **Steinberg A.** gyógyszerártaiban; Gy-Szt-Miklós-on: **Fröhlich E.** gyógyszerártaiban; Hosszafaluban: **Jekelius A.** gyógyszerártaiban; Gyulaföldvár: **Boos K.** és társai; K-Vasvárhely: **Lukács F.** és társai; Brassóban: **Jekelius F.** és társai; Gyulaföldvár: **Földvár: Folberth F.** gyógyszerártaiban; Medvesen: **Hintz A.** gyógyszerártaiban; Szászsebesen: **Weissórti G. A.** és társai; Nagy-Egyed: **Horváth F.** és társai; Kőhalomban: **Szentpéteri I.** és társai; Rosnyón: **Römer A.** és társai; Ségésvárt: **Teutsch J. B.** és társai; Seps-Szt-Györgyön: **Futak és társai.**

Tisztelettel f. lkéretnek mindazon t. cz. háztulajdonos és fekvőbirtokos urak, kiknek **kiadó szállásuk vagy eladó fekvő-ségeik vannak,** ez iránti szándékaikat alólirodában mielőbb bejelenteni sziveskedjenek, hol a bérbe venni, vagy vásárolni szándékoznak szintén kellő felvilágosítást nyernek.

A bejelentés előjegyzése díj nélküli.

BARTHA LAJOS,

ügynöki irodája fétér 2-dik szám.

Kiadó bolt,

a bel-monostorutezában
a „Szertháromság”-hoz czimzett gyógytár mellett.

Legujabban megjelentek

és Stein János könyvkereskedésében kapható:

ÖNÜGYVÉD

vagy is gyakorlati útmutatás

mindennemű jogügyletek elintézésére és a közéletben előforduló okiratok s beadványok szerkesztésére

a legujabb törvények alapján,

különös tekintettel a királyi bíróságok szervezetére,

245 iromány-példával felvilágosítva

birák-, ügyvédek-, jegyzők- és felek használatára.

Irta Knorr Alajos, Pest 18. 2. Ára 2 ft 80 kr.

A római őssalkotmány jogtörténeti jelentőségében tárgyalva.

Irta Sággy Gyula, jogtudor. Ára 1 ft 50 kr.

A BANDITA.

Spanyol regény. Irta id. Dumas Sándor. Két füzet. Ára 1 ft 40 kr.

Föld felett és víz alatt.

Regénykék Jókai Mórtól. Ára 1 ft 40 kr.

Nyomatott az ev. ref. fótanoda betűivel kiadó-tulajdonos Stein Jánosnál.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pt. Școală - BCU Cluj

MAGYAR POLGÁR NAGY NAPTÁRA 1872-dik szökő évre.

Szerkeszti K. PAPP MIKLÓS.

TARTALOM:

I. Naptárrész 1872-re. II. Szépirodalom, történet, természettudomány és közgazdasági rész. 1. A honvéd foglyok Szababben. Költemény Medgyes Lajostól. 2. A kivégzet. Tó ok pr fessor fgsári naplaja. Közl. K. Papp Miklós. 3. Toma, román néballada. Közl. Moldován Gergely. 4. Egy hani ítélet 1844-ben. Kölsz Ferencztől. 5. Ujabb adatok Lovassy László felségértési pöréhez. Közl. K. Papp Miklós. 6. Tokolyiné zászlaja, ebeszélés Lukácsytól. 7. Fehér Anna, néphallada, közli Lukácsy. 8. Mirabeau halála Louis Biancitol, fordította Szász Béla. 9. L'Homme-ból Tussai. 9. Széchy Mária levéléből (1668). Közl. Szilágyi Sándor. 10. Egy bál Mátyás királynál. 11. Egy román népvész naplója (1849-diki román népfelkelés történetéhez). Közl. K. Papp Miklós. 12. A Kossuth-banquet Washingtonban (1852). 13. Szent György helyettese Langbeintől, fordította Szász Béla. 14. Egy léghajós. Elbeszélés Jókai Mórtól. 15. Bölcselet, Petrusz Jenőtől. 16. Az ó sáncz szorosa, Orbán Balázstól. 17. Dalok Jankához, Sámil Lajostól. 18. Darwin elmélete, Herman Ottótól. 19. A kadicstváli malom Székely néphallada. Közl. Szűcs Mihály. 20. A gazdálkodás és takarékoságról, Janet Pál után Sámil Lászlóné. 21. Nagypénteken, Indali Gy. 22. Nagy események dióhéjban. 23. Román népdalok. 24. A munkásokról, Sámil Lászlótól. 25. Egy 1632-ik évi fal naptár, közli Jakab Elek. Egy igen érdekes esketés 1563-ból, közli P. Szathmári Károly. 27. A hasznosról és a becsületről, Janet Pál után, Sámil Lászlóné. 28. A természetudományok száz év előtt. 29. A csendestengeri vasút pálya. 30. A kadicstváli malom. 31. Egy pár szó a komlótermelésről. 32. Szesz finomító gyárak felállítás. 33. A sajtkészítésről. 34. Pár szó a trágyahulladékról. 35. A méter-mérték és súlyrend-zer. 36. Bélyegill-tékek. 37. Távirdu. 38. Posta. 39. Vasuti meneirendek. 40. A Királyhágon inneni vásárok. 41. Teljes tisztá czimtar a legujabb hivatalos adatok nyomán. 42. Hirdetések.

Tisztá czimtárral 1 ft 30 kr.

Czimtar nélkül 1 ft.

Erdélyi képes nagyobb naplár 1872-dik évre.

Tisztá czimtárral s érdekes tartalommal.

Ára 50 kr.

Gazdasági zseb-naptár 1872-re.

12-dik évfolyam.

Szerkesztő Kodolányi Antal. Ára 2 ft.

Stein János

papir-, író-, rajz- és festészeti szerek
kereskedésében Kolozsvárt

fötér 2-ik szám, a tanásház mellett

kaphatók:

Angol pergament-papírok,

befőzendő gyümölcsök üvegeinek légmentes bekötésére, az eddig használt lantornánál sokkal olcsóbbak, tisztábbak és ezélszerűbbek:

1 könyv (24 iv) 1 ft 30 kr., 1 ft 40 kr. 1 iv 5 kr., 7 kr., 10 kr.

Olaj-festményű tájképek

aranyozott keretekkel, havonkénti 1 ft részletfizetés mellett.

Ablak görfüggönyök

(Roulette)

a legnagyobb csinnal kiállítva, darabja 1 ft 30, 1 ft 50, 1 ft 80, 1 ft 90. a felfüggesztéshez szükséges szerkezet 55 kr.

Kárpit-papírok

a legujabb minták szerint, szobák és alszofalak bevonására. Ára egy 12 béc-i rőföt tartalmazó tekercsnek 25 kr, 30 kr, 35 kr, 40 kr, 60 kr. Egy 20 ol fal-területtel bíró szobához 18 tekercs szükséges, ennek ára 25 krrel 4 ft 50 kr, az-az tetemesen kevesebbe kerül mint ugyan oly szobának bármily egyszerű kifestése.

Levélpapírok monogrammal:

100 finom levélpapir monogrammal 1 ft.

100 finomabb 1 ft 20 kr. 100 legfinomabb 1 ft 50 kr

100 finom vastag levélboríték 1 f. 100 legfinomabb 1 f. 20

100 finom vonalozott levélpapir monogrammal és 100

boríték, csinos tokban csak 1 ft 20 kr.

100 névjegy legfinomabb, fénytelen vagy fényezett papíron 1 ft 20 kr.

Irodai és
üzyszobai teljes felszerelvények, mernöki és festészeti
minden kellék, a legjobb minőségben a legújanyos árakért

**Fénykép-Albumok, tollkések, pénz-
váltó-, szivar- és dohány-tárcák.**

Vonalozott és bekötött kereskedelmi s üzleti
könyvek bizományi-, kész papir-zacsokknak pedig egyedüli raktára.

Szivar-papírok, nagybani eladása gyári árért.

Árjegyzékek kívánatra ingyért és bérmentve küldetnek.